

INFORMATÍVNA SPRÁVA O AKTUÁLNYCH AKTIVITÁCH MESTA BANSKÁ BYSTRICA

V OBLASTI ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Informatívna správa o aktuálnom stave aktivít mesta v environmentálnej oblasti nadväzuje za správy o aktivitách v oblasti životného prostredia spracované v predchádzajúcom volebnom období.

Správa bude zverejnená na webovom sídle mesta: <https://www.banskabystrica.sk/zivot-v-meste/klimaticka-zmena/>

Text obsahuje aktuálny odpočet vybraných projektov a činností a informácie o niektorých nových aktivitách v oblasti životného prostredia, ktoré mesto Banská Bystrica uskutočňuje, podporuje, alebo sa na nich podieľa.

- **KLIMATICKÁ ZMENA, ZELENÁ A MODRÁ INFRAŠTRUKTÚRA**

PROJEKT REAKCIA NA ZMENU KLÍMY MESTA BANSKÁ BYSTRICA

V rámci klimatických aktivít mesta, pokračuje realizácia projektu Reakcia na zmenu klímy mesta Banská Bystrica (kód ACC01P02; program SK-Klíma; výzva „Akčné plány na zmierňovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy implementované miestnymi orgánmi v mestských územiach (ClimaUrban)“). Projekt je spolufinancovaný z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru 2014 – 2021 a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky, dofinancovaný z rozpočtu mesta. Projekt je v súčasnom období ukončovaný v súlade s aktualizovaným harmonogramom a v spolupráci so Správcom programu MŽP SR. Dochádza k finálnemu zúčtovaniu a dokončovaniu aktivít projektu. V rámci projektu sme zrealizovali rekonštrukciu Materskej školy (MŠ) Šalgotarjanska zameranú hlavne na úspory energií, ale aj na tienenie detských ihrísk, zriadenie dažďových záhrad, výsadbu zelene v MŠ Šalgotarjanska a Družby. Realizovaná bola výmena nepriepustných povrchov za priepustné v objekte MŠ Družby. Táto aktivita predstavuje významné opatrenie hlavne v mestských aglomeráciách, kde je z ich území odvádzané veľké množstvo vody, ktorá nemá šancu vsiaknuť a meniť mikroklimu. Uskutočnila sa výmena takmer 500 svietidiel verejného osvetlenia na sídlisku Fončorda, s cieľom zníženia ich energetickej náročnosti. Po schválenej zmene projektu do skupiny aktivít pribudli výmeny šetrných interiérových svietidiel na siedmich objektoch materských škôl či doinštalovanie LED verejného osvetlenia v Sásovej. Taktiež aj realizácie ďalších dažďových záhrad, výsadiel a tienení detských ihrísk v MŠ, výmena nepriepustných povrchov za priepustné, ako aj výmena starých plynových kotlov za nové efektívne v MŠ na Lazovnej ulici či nákup elektrobicyklov pre zamestnancov mestského úradu, aby sa mohli ekologicky premiestňovať po meste. Do projektu samospráva včlenila i aktivity, ktoré dlhodobo podporuje a pozitívne vplyvajú na bilanciu CO₂. Ide najmä o podporu kampane „Do práce na bicykli“ i podporu bezzásahového obhospodarovania časti mestských lesov. Najdôležitejšou

súčasťou a výstupom projektu je historicky prvá klimatická stratégia, ktorá vytýči smerovanie mesta, jeho ciele a priority v oblasti reakcie na zmenu klímy pre najbližšie obdobie. Okrem iného obsahuje podrobné klimatické analýzy a akčný plán, ktorý bude udávať smerovanie, opatrenia a trendy v oblasti adaptácie a mitigácie pre najbližšie obdobie v Banskej Bystrici. Akčný plán pre adaptáciu a mitigáciu je v súčasnej dobe vo fáze zapracovania posledného kola pripomienok odbornej verejnosti.

VYBUDOVANIE ODDYCHOVEJ ZÓNY TAJOVKA - THK

Mesto zrealizovalo a odovzdalo do užívania oddychovú zónu Tajovka, ktorá už slúži obyvateľom. Predmetom stavebných prác bolo vybudovanie oddychovej zóny na brehu toku Tajovka a úprava priľahlého brehu vybudovaním nového opevnenia päty svahu a stabilizácie brehu. V oddychovej zóne bola vybudovaná drobná architektúra a mobiliár, ktoré sú tvorené originálnymi prvkami z agátového dreva, je vybudované ohnisko z lomového kameňa, chodníky s mlatovým povrchom. Povrch územia je dotvorený vybudovaním nového trávniká, výsadbou 8 ks stromov a pôdokryvných drevín. Úprava pravého brehu potoka Tajovka bola rozdelená na tri úseky. Prvý úsek bol spevnený geobunkami, ktoré boli vyplnené kamenivom, na druhom úseku sa päta koryta spevnila kamennou nahádzkou a svah sa spevnil protieróznou geosieťou, na treťom úseku sa päta svahu zastabilizovala guľatinou a svah bol spevnený protieróznou geosieťou s hydroosevom. Priečny profil koryta a pozdĺžny sklon sa nemenil. Na záujmovom úseku sa dno koryta prečistilo od naplavených zemín, kameňov, popadaných stromov. Vybudovanie oddychovej zóny si vyžiadalo odstránenie vybraných druhov drevín najmä v toku. Účelom projektu je podpora rozvoja telesnej kultúry, športu a turistiky, v rámci rozvoja regiónu, v blízkosti sídliskovej štruktúry.

ZELENÉ STRECHY

Mesto pripravilo projekty na realizáciu zelených striech v rámci podpory klimatických adaptačných opatrení na území mesta. Boli spracované projektové dokumentácie na objekty ZŠ Sitnianska a ZSS 9. mája. Na ich čo najskoršiu realizáciu mesto plánuje využiť externé zdroje z Programu Slovensko.

OBLASŤ ZELENEJ ENERGETIKY

Mesto spracovalo projektové dokumentácie na energetickú rekonštrukciu s cieľom dosiahnutia významných energetických úspor 5 budov základných škôl (vrátane ZUŠ). Na ich čo najskoršiu realizáciu mesto plánuje využiť externé zdroje z Programu Slovensko.

Po úspešnom schválení dotácie z Plánu obnovy na výstavbu nabíjacej infraštruktúry pre elektromobily mesto spustilo prípravu procesov pre výstavbu tejto infraštruktúry. Obyvatelia a návštevníci mesta budú mať k dispozícii 35 nových nabíjacích bodov, v rámci prvej etapy sa počíta s 32 AC bodmi v mestských častiach Uhlisko a Fončorda. Postavené budú aj 3 DC rýchlonabíjacie body, ktoré sa budú nachádzať na verejných parkoviskách pri zimnom štadióne, Národnom atletickom štadióne SNP na Štiavničkách a v centre mesta.

ZELENÉ SÍDLISKÁ – ZELENÁ A MODRÁ INFRAŠTRUKTÚRA – PODPORA BIOLOGICKEJ A KRAJINNEJ DIVERZITY

Projekt Zelené sídliská je zameraný na komplexnú revitalizáciu obytných vnútroblokov a sídliskových priestorov v rôznych častiach mesta, s dôrazom na rozvoj a podporu zelenej a modrej infraštruktúry. Je jedným z mnohých zámerov mesta, ktoré majú za cieľ uvádzať do praxe opatrenia v súvislosti s klimatickými zmenami a podporujú systematické plánovanie na území mesta. Investície do zelenej infraštruktúry sú významné z hospodárskeho hľadiska nakoľko sa zachováva schopnosť prírody zmierňovať negatívne účinky zmeny klímy a je nákladovo oveľa efektívnejšie, ako keby sa museli tieto stratené služby nahrádzať oveľa nákladnejšími technickými riešeniami zo strany človeka.

Revitalizácia sa týka verejných priestorov siedmich vytypovaných lokalít:

Mládežnícka – Družby – Okružná, 2. Podháj, 3. Magurská – Krivánska – Jelšový hájik, 4. Bernoláková – Radvanská, 5. Severná, 6. Vansovej, 7. Gaštanová – Lipová – Limbová – Povstalecká. V zmysle uzatvorených zmlúv o dielo (ZoD) sa vypracovali projektové dokumentácie potrebné pre územné rozhodnutie (DÚR) na všetkých sedem lokalít.

Projektanti aktuálne odovzdali dokumentácie pre územné rozhodnutie, ktoré boli spracované a podané, pričom sa čaká na zverejnenie oznámenia o začatí územného konania. Zároveň Oddelenie plánovania a architektúry mesta spracovalo pre projektantov usmernenie v rámci mobiliáru, ďalej prebehlo aj aktualizovanie výrubov pre projektantov za obdobie 10/23-2/24 v spolupráci OPA a ZAaRESu.

Pre jednu lokalitu (Mládežnícka-Družby-Okružná) sa spracoval dokument EIA - Zámer činnosti „Zelené sídliská lokalita Mládežnícka -Družby -Okružná“. Mesto odovzdá dokumentáciu na príslušný okresný úrad životného prostredia a požiada o začatie procesu posudzovania vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

• ZELENĽ

INFORMÁCIA O AKTUÁLNYCH AKTIVITÁCH MESTA BANSKÁ BYSTRICA V OBLASTI GENERELU ZELENÉ A AKTUALIZÁCIA STAROSTLIVOSTI O DREVINY

Pri revitalizácii, regenerácii a údržbe jestvujúcich plôch zelene, ako aj pri realizácii novo navrhovaných plôch zelene, sa rozvoj mesta riadi jednak podľa vymedzenia jednotlivých kategórií mestskej zelene v ÚPN mesta, jednak podľa požiadaviek a regulatívov vybraných plôch zelene obsiahnutých v Genereli zelene mesta Banská Bystrica (EKOJET, s.r.o. Bratislava, 2010).

V súčasnosti mesto Banská Bystrica v spolupráci s organizáciou Záhradnícke a rekreačné služby (ZAaRES) a spoločnosťou T-MAPY (dodávateľ riešenia GISPLAN pre mesto) pripravuje postupnú aktualizáciu podkladových vrstiev v GISPLAN-e mesta v časti Príroda

a krajina v aplikácii PASPORT ZELENE – Ide o aplikáciu pre evidenciu a správu mestskej zelene, ktorá vymedzuje a sčíta plochy určené na údržbu, zobrazuje a eviduje údaje o jednotlivých drevinách (stromy a kríky). Umožňuje aj prípravu a organizáciu údržby zelene. Súčasťou aplikácie je v súčasnosti mapa pasportu zelene, ktorá je „preklopená“ z Generelu zelene mesta Banská Bystrica a vrstva drevín a krov z Dokumentu starostlivosti o dreviny mesta Banská Bystrica (Ekojet,s.r.o., 2010). Postupne sa tieto vrstvy aktualizujú a dopĺňajú o nové informácie:

- Aktualizácia Dokumentu starostlivosti o dreviny (DSoD) mesta Banská Bystrica (Etapa I, Etapa II.). Dendrologický prieskum ako pri I. etape, tak aj pri II. etape vykonávala Technická univerzita vo Zvolene.
- Aktualizácia informácií z krajinársko-architektonickej súťaže návrhov pre Mestský park Banská Bystrica, projektových dokumentácií pre Zelené sídliská a iných pripravovaných projektov a dokumentácií (napr. Námestie Slobody, MÚSES, Klimatická stratégia - APMA)
- Aktualizácia údajov vrstiev (plôch) zelene v správe a údržbe organizácie ZAaRES začiatkom apríla sa konali k danej téme prípravné stretnutia a školenia, za účasti vybraných odborov a oddelení MsÚ (Odbor architekta mesta, Oddelenie životného prostredia, Oddelenie odpadového hospodárstva a údržby verejných priestranstiev), pracovníkov ZAaRES-u a T-MAPY.

V spracovaní III. etapy dokumentu o starostlivosti o dreviny sa tento rok nepokračuje nakoľko pre tento rok neboli na dokument vyčlenené financie z rozpočtu mesta.

ZAaRES

Za sledované obdobie od decembra 2023 do mája 2024 vykonával ZAaRES rôzne činnosti, povinnosti na úseku údržby verejnej zelene vyplývajúce mu zo zriaďovacej listiny na pozemkoch mesta Banská Bystrica.

Manažment **kosieb** ostal nezmenený, teda sídlisková zeleň sa kosí kompletne a na extenzívnych plochách a lokalite Mestský park sa vytvoria mozaiky za účelom podpory biodiverzity a prírode blízkeho kosenia. Podpora rozmanitosti týchto plôch sa realizovalo dosevom lúčnych kvetov v polovici mesiaca apríl 2024.

Prvá kosba v meste Banská Bystrica začala v 15. týždni. Kosiť sa začalo na siedmych lokalitách súčasne. Lokality boli vybrané na základe potreby a to výšky nárastu trávnikov. Počas prvej kosby sme zaznamenali 3 daždivé dni počas ktorých sa nedalo pracovať na kosbách. Od začiatku prvej kosby sa prediktívne aj s ohľadom na znížený počet techniky, ktorou ZAaRES disponuje zaviedli predĺžené smeny a pracovné soboty. Počas prvej kosby sa podarilo pokosiť 2 178 484 m² trávnikov, ktoré zahŕňa sídlisková zeleň, prícestná zeleň, parky, areály materských škôl a cintorínov. Ukončenie a postupný prechod do druhej kosby sa zaznamenal v 20. týždni tohto roku. Prvá kosba tak trvala cca 5 týždňov, čo je výrazne zrýchlenie oproti minulým rokom, najmä vďaka len trom daždivým dňom počas prvej kosby.

Mozaikové kosenie prebieha na vybraných lokalitách. Celkovo v meste Banská Bystrica je vytypovaných 27 lokalít, na ktorých sa prekrášajú mozaiky a k úplnému pokoseniu dôjde len raz v mesiacoch august september. Cieľom mozaikového kosenia je adaptácia na zmenu klímy.

Zmena klímy sa prejavuje zvýšením priemernej teploty vzduchu a výkyvmi počasia. V súčasnosti je u nás v Banskej Bystrici dlhšie obdobie sucha len s krátkodobými nízko intenzívnymi zrážkami. Mesto preto musí klásť čoraz väčší dôraz na zadržiavanie a lepšie využívanie vody a pristúpiť napríklad aj k zmene manažmentu kosenia na vybraných plochách. Premyslenejšou a prírode blízkou údržbou zelene môžu Záhradnícke a rekreačné služby mesta (ZAaRES) dosiahnuť nielen ekonomické úspory, ale aj znížiť prašnosť, zlepšiť ochladzovanie priestoru i ochranu rastlín a živočíchov.

V rámci bežnej údržby sa vykonalo množstvo ošetrovacích rezov drevín a krov, ale tiež aj niekoľko výrubov na základe platných výrubových povolení. Mimo bežnej údržby drevín sa v jarnom období podarilo zrevitalizovať niekoľko lokalít. Napríklad rozsiahlu lokalitu Rudohorská/Starohorská (kosodrevina), či Moskovská stredový pás.

Ku starostlivosti o dreviny patrí nielen ošetrovanie drevín rezom, ale aj polievanie drevín v suchých mesiacoch. Takzvané viacročné výsadby, akými sú Internátna Tulská, Moskovská, Oremburská, Severná, Sitnianska a iné, sú polievané za pomoci cisternového vozidla v suchých mesiacoch minimálne raz za týždeň. Minuloročné respektíve, tohtoročné výsadby sa polievajú a zavlažujú za pomoci zavlažovacích vakov, ktoré si tohto roku môžu obyvatelia všimnúť na lokalitách kosodrevina Starohorská, Bernolákova, Trieda SNP, MMS Radvaň a podobne.

V mesiaci máj sa začali ošetrovať aj živé ploty. Živé ploty tvoria neoddeliteľnú súčasť zelene v meste. Ošetrovanie živých plotov začalo najmä v centre mesta a na frekventovaných hlavných ťahoch. Živé ploty sa ošetrojú štandardne dvakrát ročne. Na frekventovaných miestach akými sú napríklad parčík v Národnej ulici či pri „Hungárii“ sa živé ploty ošetrojú päť až osemkrát ročne.

V rámci starostlivosti o kvetinové záhony organizácia ZAaRES vysadila osem záhonov sezónnou (letníckovou) výsadbou. Na túto výsadbu sa použilo približne 57 500 kusov kvetín. Tieto kvetiny sa nachádzajú napríklad na Námestí SNP, Národnej ulici, parčíku pred Mestským úradom, na križovatke Sládkovičova - Poľná, križovatke Karpatská – Krivánska - Rudohorská, križovatke Krivánska - Kráľovohoľská a kruhová križovatke na Švermovej ulici. Tri kvetinové záhony sa podarilo v jarnom období prebudovať na záhony s nízkou intenzitou údržby a to kvetinový záhon na Námestí slobody, na THK či v Kremničke. Tieto záhony si v tomto období vyžadujú intenzívnu pozornosť z pohľadu polievania, kde pri intenzívnych horúčavách musí byť zálievka niekoľkokrát do týždňa. Následne po roku až dvoch si však budú vyžadovať výrazne nižšiu starostlivosť, ako je tomu pri letníckových sezónnych záhonoch. Tým sa ušetrí kapacita ZAaRESu, ale dôjde aj k výraznému zníženiu uhlíkovej stopy v rámci intravilánu mesta. Koncom marca boli vytipované a predpripravené plochy na lokalite „kosodrevina“, na ktorých prebehne výsev zmiešaných lúčnych kvetín a bylín. Týchto plôch bolo vytipovaných celkovo päť, kde sa jednalo o tri plochy na suchom exponovanom stanovisku a dve plochy na zamokrenom stanovisku.

Organizácia ZAaRES participovala aj na rôznych projektoch mimo hlavnej činnosti a to pri skrášľovaní prostredia na UMB, kde sa pomáhalo s edukáciou študentov fakulty medzinárodných vzťahov. Taktiež sa zamestnanci ZAaRESu zúčastnili edukačného popoludnia, kde sa edukovali občania o reze starých ovocných stromov. Táto edukácia prebehla formou teoretickej prípravy a praktickej ukážky. Taktiež zamestnanci participovali na každoročne organizovanej akcii Za krajšie mesto v niekoľkých etapách či EKO deň v Sásovej. Organizácia ZAaRES víta aktivity občanov k údržbe zelene a preto spolupracuje dlhodobo aj

s Banskobystrickým okrásľovacím spolkom. Tohto roku sa podarilo participovať na niekoľkých akciách ako brigády na kozom námestí v Kostiviarskej či evanjelickom cintoríne na Okružnej ulici.

PODNIK MEDZITRHU PRÁCE

V roku 2012 bola mestom Banská Bystrica založená nezisková organizácia vykonávajúca verejnoprospešné práce Podnik medzitrhu práce, n.o., r.s.p. Podnik sa pred tromi rokmi stal integračným sociálnym podnikom, ktorý poskytuje služby najmä v komunálnej oblasti. V súčasnosti podnik poskytuje služby zamerané najmä na údržbu verejne zelene, kde poskytuje svoje služby v kosení a zbieraní biologicky rozložiteľného odpadu vo vybraných materských školách a cintorínoch za úhradu od Záhradníckych a rekreačných služieb. Vykonáva tiež pre iné subjekty údržbu zelene, tak trávnatých porastov, ako aj kríkov a stromov, ale taktiež poskytuje drobnú stavebnú činnosť, alebo vykonáva letnú a zimnú údržbu verejných priestranstiev. Počas posledného obdobia vykonával činnosti na základe zmlúv, dohôd a objednávok pre Slovenskú správu ciest Generálne riaditeľstvo na ceste I/66, pre Banskobystrickú regionálnu správu ciest, a.s. na cestách I., II. a III. triedy v okrese Banská Bystrica a pre spoločnosť EUROVIA SK, a.s. pri rýchlostnej ceste R1 - severný obchvat. Zároveň zabezpečuje i kosenie pre iné subjekty ako napríklad pre obec Slovenská Ľupča, Židovskú náboženskú obec, alebo spoločnosť Bythos, s.r.o.

AKTIVITY OBYVATEĽOV MESTA – MIESTNYCH KOMUNÍT

Významnú rolu pri ochrane životného prostredia zohráva už dlhé roky **Banskobystrický spolok okrásľovaci a ochranný (BBSOO)**, ktorý zrealizoval od decembra 2023 do mája 2024 množstvo najmä čistiacich a upratovacích aktivít v meste a jeho okolí.

BBSOO pokračoval v likvidácii nelegálnych skládok a vyhodnených pneumatík na území mesta, konkrétne v Iliashi, kde sa vyzbieralo 160 kusov pneumatík a iného odpadu počas januára a februára 2024, kedy sa následne v spolupráci s oddelením odpadového hospodárstva a údržby verejných priestranstiev a spoločnosťou Marius Pedersen daný odpad odviezol. Taktiež vo februári sa z Medeného hámra a Kostiviarskej vyzbieralo a odviezlo ďalších 120 kusov pneumatík. V lokalite medzi Iliášom na Zvolenskej ceste sa vyzbieralo ďalších 100 kusov pneumatík, ktoré boli odvezené v marci tohto roku. Najväčší rozsah čiernej skládky z pneumatík bol však identifikovaný a zlikvidovaný za garážami za Smrečinou, kde sa až 400 kusov pneumatík zhromaždilo a následne odviezlo v apríli 2024. Priebežne sa odvážali aj menšie skládky podľa potreby priamo Vladimírom Bállekom. Na základe štatistík BBSOO sa počas piatich rokov čistenia prírody od pneumatík podarilo tejto skupine vyzbierať až 2 800 kusov pneumatík.

V marci a apríli sa uskutočnili aj dve brigády na vyčistenie skládky na Slnecných stráňach, kde BBSOO spolu s obyvateľmi zo Slnecných strání a v spolupráci s organizáciou Upracme Slovensko vyzbierali z lesa a remízky cca až 4tóny odpadu. Od minulého roku sa začala likvidovať historická skládka odpadu na Karlove pri ARS, kde sa pokračuje priebežne a už sa odviezli dva veľkokapacitné kontajnery odpadu a pripravených je už ďalších 120 vriec, pričom množstva nevyzbieraného odpadu je stále veľa. Kompletne sa zlikvidovala skládka odpadu na

Hornej Mičinej, kde BBSOO zorganizovalo spoločnú brigádu s Ministerstvom Obrany, vojskom a organizáciou Upracme Slovensko a tiež spoločnosťou DETOX. Taktiež sa podarilo vyčistiť remízku pri Tatranskej ulici nad Billou v spolupráci s oddelením odpadového hospodárstva a údržby verejných priestranstiev. Pneumatiky sa povytáhovali a poodvážali aj z lokality Na Skalici, Agátová, Kráľovohoľská, kde sa bude musieť ale taktiež ešte vrátiť dozberať odpad v ťažkom dostupnom teréne. BBSOO spoločne Banskobystrickou regionálnou správou ciest sa podieľali na likvidácii nelegálnej skládky v podchode na Sásovskej ulici a taktiež na zabezpečení opätovného vytváranie skládky oplechovaním nevyužívaného podchodu.

Po minuloročnej prvej etape čistenia evanjelického cintorína na Okružnej ulici sa pokračovalo v plánovaných brigádach na vyčistenie cintorína s pomocou ZAaRESu, vďaka ktorému sa podarilo prerezať a vykosiť aj dlhé roky neudržiavaný porast v spodnej časti cintorína od potoka, pričom nasledovať bude brigáda na zber odpadu a dozberanie zvyšných konárov. V roku 2024 sa zatiaľ odviezlo 6 veľkoobjemových kontajnerov BIO odpadu a 2 prívesné vozíky komunálneho a stavebného odpadu. V zime sa uskutočnilo aj vyzberanie odpad po ľuďoch bez domova aj za pomoci aktivačných pracovníkov. Údržby prebehli aj v parčíku cisárovnjej Sissi, kde sa vykonalo základné kosenie ZAaRESom a orezali sa výmlady z päty stromov, urobil sa orez suchých a zasahujúcich konárov na chodník a cestu, celý priestor sa dôkladne vyhrabal, a pozametal, podarilo sa osadiť aj svietidlo, čím sa zvýšilo osvetlenie parčíka vo večerných hodinách.

Nezanedbateľná a vysoko nápomocná pri čistení mesta a odstraňovaní nelegálnych skládok je pomoc dobrovoľníkov. Početná komunita Radvanskej záhrady pokračovala v čistení a zveľaďovaní areálu a okolia Radvanského kaštieľa a taktiež lokality okolo Malachovského potoka.

- **VEREJNÉ PRIESTRANSTVÁ**

REVITALIZÁCIA VEREJNÝCH - MESTSKÝCH A PRÍRODNÝCH - KRAJINNÝCH PRIESTOROV: NÁMESTIE SLOBODY, MESTSKÝ PARK

Mestský park - Revitalizácia Mestského parku na Tajovského ulici v Banskej Bystrici patrí medzi projekty, kde sa kladie dôrazom na rozvoj a podporu zelenej a modrej infraštruktúry v súvislosti s klimatickými zmenami. V procese prípravy projektu dostal priestor aj dialóg obyvateľov, odborníkov a miestnej správy a spoločná diskusia o tom, ako by mal mestský park po revitalizácii vyzeráť. Participatívny proces, do ktorého sa zapojilo viac ako 200 obyvateľov, priniesol podnety pre kvalitný návrh riešenia verejného priestoru parku, ktorý vzišiel z krajinársko-architektonickej súťaže. Víťazný návrh od ateliéru **Gulačová Šereš architekti** má potenciál byť funkčný, citlivý voči potrebám Bystričanov, pripravený reagovať na výzvy budúcnosti, a zároveň reflektujúci na dôležitý odkaz minulosti parku. V poslednom období prebehli dve stretnutia s projektantmi a riešiteľmi Mestského parku aj na úrovni odborných organizácií mesta, pričom na druhé stretnutie bol prizvaný KPÚ, kde sa vzniesli pripomienky a pokračuje sa v spracovaní projektovej dokumentácie a aktualizácie zdravotného stavu drevín.

Námestie slobody – Na výber podoby priestoru Námestia slobody bol zvolený variant verejnej súťaže „súťažný dialóg“. V prvej etape museli uchádzači pripojiť vyplnený autorský prístup a zoznam referenčných projektov, ktoré hodnotila komisia na základe daných kritérií. Komisia následne vyhodnotila finálne súťažné návrhy v zmysle kritérií súťaže a dňa 20.11.2023 boli vyhlásené výsledky nasledovne:

1. miesto: BETWEEN (Slovenská republika), 2. miesto: LOCVS (Slovenská republika), 3. miesto: Tři.Čtrnáct + Atelier RAW (Česká republika), 4. miesto: Rehwaldt Landscape Architects + momentura (Česká republika, Nemecko).

Na konci novembra, 30.11.2023 sa konala vernisáž výstavy súťažných návrhov Námestie slobody v Banskej Bystrici, kde boli všetky súťažné návrhy vystavené do 14.12.2023 v historickej budove Radnice. Verejný vyhlasovateľ rokuje s Mestom Banská Bystrica o Zmluve o dielo na vypracovanie projektovej dokumentácie na rekonštrukciu Námestia slobody podľa víťazného súťažného návrhu.

MESTSKÉ CINTORÍNY

Na cintorínoch v správe ZAaRES prebehla zatiaľ kompletná prvá kosba, pričom práve prebieha druhá. Taktiež sa doplnilo drobné náradie na cintorínoch, veľkokapacitné nádoby na vodu sa pravidelne dopĺňajú, aby ju mohli využívať návštevníci cintorína.

• EKOLOGICKÁ DOPRAVA

PLÁN UDRŽATEĽNEJ MOBILITY FUNKČNÉHO ÚZEMIA MESTA BANSKÁ BYSTRICA

Od jari je v platnosti Plán udržateľnej mobility, ktorému predchádzalo prerokovanie na spojenej Komisii mestského zastupiteľstva pre dopravu a bezpečnosť a Komisii mestského zastupiteľstva pre životné prostredie. Plán udržateľnej mobility funkčného krajského mesta Banská Bystrica (ďalej len PUMM) je strategickým dokumentom, s prvkami územného generelu dopravy miestnej úrovne. Bude podkladom pre čerpanie finančných prostriedkov európskych štrukturálnych a investičných fondov, ako aj podkladom pre spracovanie štúdií, stratégií, územných plánov, územnoplánovacích podkladov a plánov dopravnej obslužnosti, či iných obdobných dokumentov. PUMM je strategickým dokumentom a je predmetom posudzovania podľa príslušných ustanovení zákona č. 24/2006 Z.z., o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, v znení neskorších predpisov. PUMM je založený na princípoch udržateľného rozvoja, pričom jeho hlavným cieľom je nájsť riešenie plánovania a organizácie dopravy, ktoré vedie k dlhodobému zlepšovaniu negatívnych dopadov na znečistenie ovzdušia, hladiny hluku, fragmentácie a ohrozenia ekosystémov, a zároveň ku zvýšeniu bezpečnosti dopravy a zaisteniu dostupnosti pre všetky skupiny obyvateľstva, ktoré by neobmedzovalo mobilitu a prístup ku príležitostiam.

Prístup PUMM-u je medziodborový, snaží sa mesto opísať z hľadísk, ktoré sú dopravou prepojené alebo ovplyvnené. Cieľom PUMM-u je tiež previazať sektory a stratégie, ktoré sa, hoci len okrajovo, týkajú mobility. Komplexné spracovanie PUMM-u ako strategického

materiálu sa realizovalo v časovom horizonte od roku 2021, s postupným spracovávaním, konzultáciami, komunikáciou s verejnosťou, dotknutými orgánmi, preverovaním si všetkých dostupných údajov, podkladov a pod. Proces SEA v zmysle zákona č. 24/2006 Z.z., o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, v znení neskorších predpisov bol realizovaný Okresným úradom v Banskej Bystrici - Odbor starostlivosti o životné prostredie. Plán udržateľnej mobility funkčného územia mesta Banská Bystrica pozostáva z nasledovných častí: Zber dát, Prieskumy, Dopravný model, Analýza, Návrhová časť, Plán dopravnej obslužnosti, a Plán implementácie a monitorovania PUM. Poslednou časťou je Strategické environmentálne hodnotenie (SEA). Súčasťou PUM je Plán dopravnej obslužnosti mesta Banská Bystrica.

V rámci ekologickej dopravy sa mesto Banská Bystrica zameriava aj na budovanie cyklotrás, pričom sa zrealizovala cyklotrasa na Zvolenskej ceste. Pribežne sa však pracuje na prepojení všetkých sídlisk s centrom mesta cyklotrasami, kde na dva úseky už bola odovzdaná projektová dokumentácia. Z hľadiska financovania sa mesto Banská Bystrica orientuje na získavanie mimorozpočtových zdrojov.

• OCHRANA OVZDUŠIA

Mesto spolupracuje so Slovenskou agentúrou životného prostredia (SAŽP), Okresným úradom v Banskej bystrici, Úradom Banskobystrického samosprávneho kraja (BBSK) na projekte LIFE IP – *Zlepšenie kvality ovzdušia*.

Na úseku ochrany ovzdušia v dôsledku legislatívnej zmeny bolo k 1.1.2024 prijaté nové VZN č. 10/2023 o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia za prevádzkovanie malých zdrojov znečisťovania ovzdušia na území mesta. Určenie výšky základných poplatkov je legislatívne presne stanovené a to pre 6 vybraných kategórií malých zdrojov znečisťovania ovzdušia. Cieľom prijatia VZN je motivovať prevádzkovateľov pre ovzdušie najškodlivejších technológií a procesov na prehodnotenie a následnú zmenu spôsobu vykurovania objektov alebo zmenu výrobnú / prevádzkovú technológiu.

Mesto okrem spomínaných projektov podporuje:

- Ekologické vozidlá MHD „čisté trolejbusy“ – bezemisný pohon
- Modernizáciu cestných komunikácií
- Revitalizáciu 13 križovatiek
- Inteligentné verejné osvetlenie – spracováva sa projekt verejného osvetlenia po celom území mesta, pričom vytipovaná na najbližšiu rekonštrukciu je Fončorda (prekládka káblov, prvky SMART riešení)
- Vytvorenie miest pre nabíjanie elektromobilov
- Snahu zmluvne zaviazat' spoločnosti ako sú Máriaus Pedersen, MIS, na proces výmeny vozového parku v obslužných činnostiach v odpadovom hospodárstve a údržbe komunikácii
- Zníženie prašnosti a zlepšenie kvality ovzdušia - záväzok častejšie polievanie letných mesiacoch a zametanie pre zníženie prachových častíc
- Rekonštrukciu autobusových zastávok a chodníkov.

- **OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY**

DOKUMENT STAROSTLIVOSTI O DREVINY MESTA BANSKÁ BYSTRICA.

Dokument starostlivosti o dreviny mesta Banská Bystrica (DSoD) I. etapa a II. etapa sú spracované a zverejnené na stránke mesta Banská Bystrica. Ide o mapovanie stromov. Aktuálne prebieha zmapovanie stromov odborným tímom úspešného projektanta, aby vedeli identifikovať potrebné zásahy a navrhnúť ďalšie opatrenia a celkovú revitalizáciu zelene v zmysle moderných postupov pre obnovu zelene v parkoch v intraviláne mesta.

MENEŽMENT KOSENIA

Už piaty rok aplikuje ZAaRES prístup pri kosbách v rámci prírody blízkeho koseniu. Reaguje tak na zmenu klímy, ktorá sa prejavuje zvýšenými priemernými teplotami vzduchu a výkyvmi počasia. V súčasnosti je u nás v Banskej Bystrici dlhšie obdobie sucha len s krátkodobými nízko intenzívnymi zrážkami. Preto sa musí klásť čoraz väčší dôraz na zadržiavanie a lepšie využívanie vody a pristúpiť napríklad aj k zmene manažmentu kosenia na vybraných plochách. Premyslenejšou a prírode blízkou údržbou zelene sa dosahuje znížená prašnosť, zlepšuje sa ochladzovanie priestoru i ochranu rastlín a živočíchov. Práve na plochách s nižšou frekvenciou kosenia sa podporuje zvyšovanie biodiverzity, ktorá bola tohto roku zvýraznená aj dosevom semien lúčnych kvetov na vybraných lokalitách.

- **POĽNOHOSPODÁRSTVO, LESNÉ HOSPODÁRSTVO** (prímestské lesy, lesoparky)

AKTIVITY MESTSKEJ SPOLOČNOSTI MESTSKÉ LESY BANSKÁ BYSTRICA S.R.O.

Počas celého obdobia od 01.12.2023 sa zamestnanci Mestských lesov Banská Bystrica s.r.o. intenzívne venovali lesnej pedagogike. Rozbehla sa spolupráca so ZŠ Sitnianska, ktorú lesníci viackrát navštívili s programom výučby o lese. Taktiež úspešne pokračuje spolupráca s Lesným klubom mravenisko, ZŠ Harmanec, pripravuje sa memorandum o spolupráci so ZŠ Pieninská. S viacerými základnými školami sa uskutočnili vychádzky do lesa, taktiež aj napr. s MŠ Š. Moyzesa. Uskutočnila sa aj prednáška pre Slovenský červený kríž a Lesnícke a drevárske múzeum vo Zvolene.

Počas mesiaca december 2023 Mestské lesy Banská Bystrica s.r.o. zabezpečili bezplatne vianočné stromčeky pre viaceré kostoly (Sásová, Fončorda, Radvaň...), ale taktiež napr. pre mestskú štvrť Radvaň, viaceré školy a sociálne zariadenia.

Dňa 23.01.2024 sa v Radnici uskutočnil krst knihy – opätovné a doplnené vydanie – Július Barták: Z minulosti štátneho lesného hospodárstva v okolí Banskej Bystrice a Starých hôr. Knihu vydali Mestské lesy Banská Bystrica s.r.o. v spolupráci s Lesmi Slovenskej republiky, š. p. a Lesníckym a drevárskym múzeom Zvolen. Knihu pokrstil primátor mesta Banská Bystrica Ján Nosko.

V jarnom období 2024 vysadili mestské lesy spolu 51 200 stromčekov do lesných porastov. Zalesňovania sa v rámci aktivít lesnej pedagogiky, ktoré vykonávajú zamestnanci mestských lesov, zúčastnili aj viaceré základné a materské školy z Banskej Bystrice a okolia.

Počas apríla – mesiaca lesov – sa Mestské lesy Banská Bystrica s.r.o. spolupodieľali pri organizácii celoslovenského podujatia „Lesnícke dni“. Podujatie prebieha pravidelne v období „Dňa zeme“. Je to deň venovaný Zemi, ktorý sa každoročne koná 22. apríla. Slávnostné otvorenie 18. ročníka Lesníckych dní sa konalo 19. apríla 2024 na námestí SNP vo Zvolene.

Dňa 27.04.2024 Mestské lesy Banská Bystrica s.r.o. organizovali tradičné plavenie dreva vo vodnom žľabe Rakytovo, ktoré sa dlhodobo teší veľkej popularite zo strany širokej verejnosti.

Dňa 30.04.2024 Mestské lesy Banská Bystrica s.r.o. zabezpečovali prípravu, dovoz a stavenie mája na Námestí SNP v Banskej Bystrici. Taktiež zabezpečili brezy na výzdobu lúky v Sásovej, kde sa konalo folklórne podujatie so stavaním mája dňa 1.05.2024.

Dňa 30.04.2024 sa Mestské lesy Banská Bystrica spolupodieľali na akcii konanej v spolupráci s firmou DETOX a Mestom Banská Bystrica – čistenie Podlavických výmoľov.

Dňa 22.05.2024 navštívili Mestské lesy Banská Bystrica s.r.o. vedci a lesníci z Českej republiky, ktorí sa zaujímali o opatrenia, ktoré mestské lesy vykonávajú v súvislosti s ochranou a zlepšovaním stavu vzácnej chránenej dreviny tisa obyčajného.

Dňa 24.05.2024 sa uskutočnila súťaž „Naj horár“ na Donovaloch, v ktorej náš kolega Martin Sereď obsadil v celoslovenskej konkurencii druhé miesto.

Činnosť Mestských lesov Banská Bystrica bola viackrát pozitívne prezentovaná v médiách, napr. v relácii TA3 „Zdravý les“, relácii TV JOJ „Na chalupe“, bystrickom podcaste, rádiu Lumen a viacerých ďalších.

• **CHOV ZVIERAT**

V Banskobystrickej Karanténnej stanici pre spoločenské zvieratá (Zvolen, Unionka 17), bolo prijatých počas zimy pre chladné počasie viacero opatrení, stanica má prevažne exteriérové voliéry a v zimných mesiacoch sa pravidelne zateplujú, hlavne drevitou vlnou.

Na zefektívnenie očisty kotercoov sa kúpili pre karanténnu stanicu vysokotlakový čistič. Na jej nádvorí sa tiež opravila bývalá nefunkčná dezinfekčná jama i odvod dažďovej vody z cesty. Opravovali sa aj vrchné časti poškodených voliér v počte 30 kusov. Pri tejto akcii pomáhali aj dobrovoľníci tým, že počas dňa zobrali zvieratá na venčenie, aby sa voliéry mohli opravovať. V karanténnej stanici, ktorá sa nachádza vo zvolenskej časti Balkán, je v súčasnosti 55 psov. V uplynulom roku si záujemcovia adoptovali 32 zvierat.

V karanténnej stanici našťastie nebolo Vianociach zvýšený príjem opustených psov. Psy prežili aj pokojný Silvester, nakoľko petardy a ohňostroje sa v útulku ani v jeho blízkom okolí neboli nevyskytovali. Najdený, odchytený, ale následne vrátený majiteľovi bol len jeden pes s čipom.

• **ZELENÉ A OBEHOVÉ HOSPODÁRSTVO**

Prostredníctvom Oddelenia odpadového hospodárstva a údržby verejných priestranstiev, Mesto realizuje, resp. podieľa sa na aktivitách, informačných kampaniach a osvetovej činnosti v oblasti obehového hospodárstva, dlhodobo sa usiluje sa o aktívne uplatňovanie vhodnej environmentálnej politiky.

Na jar 2024 prebehla akcia „Za krajšie mesto“

Tradičná jarná akcia zameraná na skrášľovanie a upratovanie nášho okolia Za krajšie mesto prebehla v plnom rozsahu počas apríla a začiatkom mája. Tento rok sa zahájila akcia v mestskej časti Sásová, Rudlová a pokračovala ďalšími tromi etapami na ostatných sídliskách a mestských častiach. Akcia je zameraná na pozemné dočistenie okolia obydľí obyvateľov, zapojili sa však aj deti a študenti škôl, dobrovoľníci či rôzne organizácie a firmy. Vďaka aktívnej účasti obyvateľov a dobrovoľníkov počas celej akcie bolo v celom meste vyvezených skoro 150 ton komunálnych odpadov o objeme 211 veľkokapacitných kontajnerov. K čistejšiemu mestu každoročne výrazne prispieva aj mestská príspevková organizácia ZAaRES, či už dennou starostlivosťou o mestskú zeleň, ale aj poskytnutím odbornoporadenskej pomoci obyvateľom zapojených do akcie. Netreba však opomenúť nezanedbateľný vplyv na čistotu mesta, ktorým je aktivita verejnoprospešných pracovníkov, ktorí každodenne z verejných priestranstiev odstraňujú desiatky vriec komunálnych odpadov. Do akcie sa už tradične zapojili aj učitelia a žiaci z viacerých banskobystrických škôl ako ZŠ Ďumbierska, ZŠ Radvanská, ZŠ Tatranská, ZŠ Pieninská, ZŠ Moskovská, ZŠ Tr. SNP, no aj iné ZŠ a MŠ v Banskej Bystrici prispeli a prispievajú k čistote nášho mesta. Ani starší žiaci stredných škôl nezaostali za najmenšími pozadu ako napr. študenti SPŠ J.Murgaša čistili okolie mestského parku, Tihányiovského kaštieľa v Radvani. Obchodná akadémia a gymnázium na Tajovského ulici čistili ako okolie svojich škôl tak aj blízke či vzdialené lokality po celom meste. O areál starej nemocnice sa postarali zverenci centra pre liečbu drogových závislostí. Oblastná organizácia cestovného ruchu organizovala brigádu študentov z viacerých Bystrických škôl a vyčistili serpentíny na Urpín a okolie malej vlakovej stanice, kde sa im podarilo vyzbierať 20 vriec odpadu. Týmto ďakujeme všetkým zúčastneným obyvateľom mesta, školám, organizáciám, združeniam a dobrovoľníkom, a aj všetkým tým o ktorých aktivite nemáme vedomosť, za pomoc, vynaloženú námahu a čas, ktorý venovali zlepšeniu kvality životného prostredia v našom meste.

Pri príležitosti Dňa Zeme spoločnosť DETOX s.r.o. v spolupráci s mestom Banská Bystrica a organizáciami ako Štátna ochrana prírody, Slovenská inšpekcia životného prostredia-Mestské lesy Banská Bystrica a inými vyčistili Podlavické výmole kde sa podarilo odstrániť viac ako 1,5 tony odpadu, vyzbieralo sa tak viac ako 40 vriec odpadu a zároveň sa vysadilo viac ako 100 kusov mladých stromčekov.

V spolupráci so spoločnosťou Marius Pedersen, a.s. sa pri príležitosti Svetového dňa životného prostredia zorganizovala výsadba drevín a krov v mestských častiach Podháj, Radvaň a Kráľová. Konkrétne na uliciach Sládkovičova a Poľná a Podháj sa spoločne vysadilo 120 kusov kríkov vavrínovca a na Bernolákovej ulici 23 kusov liesky obyčajnej. Na akcii sa zúčastnili aj iné organizácie verejnej a štátnej správy.

S cieľom priniesť modernú, estetickú a efektívnu zmenu v oblasti zberu komunálneho odpadu, sa pokračuje s projektami budovania polo podzemných kontajnerov vo vytypovaných

mestských častiach. Jeden polo podzemný kontajner nahradí zberovou kapacitou šesť bežných kontajnerov, dochádza v ňom k vyššiemu zhutneniu odpadu. Nie je potrebné teda v daných lokalitách taký počet stojísk pôvodných nádob na komunálne odpady (každé z týchto stojísk predstavuje aj prvok znečistenia a celkového estetického rázu sídliska), čo otvorilo priestor pre využitie stojísk a ich transformáciu na parkovacie miesta. Momentálne sa pracuje na obstarávaní projekčnej a inžinierskej činnosti na vybudovanie polopodzemných kontajnerov v Podlaviciach a na uliciach Severná, Bakossova.

Z hľadiska využitia zeleného odpadu v spolupráci so spoločnosťou Marius Pedersen mohli na jar požiadať obyvatelia Banskej Bystrice bezplatne využívať kompost z nimi vyprodukovaného bioodpadu. Záujemcovia si po podaní žiadosti a stanovení presného termínu vyzdvihnutia kompostu mohli prísť kompost vyzdvihnúť. Obyvatelia tak prichádzali na Mičinskú cestu, kde si v záhradkárskej oblasti na Uhlisku kompost zobrali. Zodpovedné triedenie odpadov sa oplatí a odmenou môže byť práve „čierne zlato“, ktoré obohatí pôdu o potrebné živiny. Dôležitým atribútom kvality kompostu je množstvo živín a organickej hmoty, neprítomnosť patogénov. Materiál privezený na kompostáreň je podrvený a podľa receptúry namiešaný do základok. Tieto sú prekopávané mostovým prekopávačom kompostu. Po skončení procesu kompostovaný materiál opúšťa technologickú plochu a je preosiaty na sitovacom zariadení. Výsledný produkt je podrobovaný chemickým a mikrobiologickým analýzám. Kompost, vyrobený certifikovaným procesom, vyhovuje technickej norme STN 46 5738. Tento kompost obsahuje zmes stabilizovaných organických látok, ktoré prešli riadenými biologickými premenami zabezpečovanými aeróbnymi mikroorganizmami, a preto pravidelné hnojenie takýmto kompostom poskytuje niekoľko výhod. Kompost je bohatý na organické látky. Živiny z kompostu sa uvoľňujú do pôdy postupne a vďaka tomu majú rastliny pravidelný prísun živín potrebných na ich rast. Kvalitný kompost je zdrojom základných živín pre pôdu a rastliny – N (dusík), P (fosfor), K (draslík) a tiež horčíka a stopových prvkov. Obohacuje pôdu o organické látky, ktoré predstavujú zdroj energie a stavebných látok pre pôdne organizmy a rastliny, zvyšuje retenčné a infiltračné schopnosti pôdy pre dažďovú vodu. Kompost podporuje zakorenenie priesad, stromov a kríkov a zvyšuje ich prijatie až o 50%. Kompost predlžuje kvitnutie kvetov a zvyšuje úrodnosť vďaka dodaným živinám. Práve vďaka zodpovednému triedeniu bioodpadu a jeho následnému spracovaniu môže mať kompost svoju hodnotu a vysoký obsah živín. Obyvatelia mesta Banská Bystrica tak jeho pravidelným pridávaním do pôdy, môžu v nej zvýšiť podiel organických látok a živín. Je zdrojom dusíka, fosforu, draslíka, horčíka, vápnika a stopových prvkov. Vhodný je na hnojenie záhrad, ovocných sádov, pri výsadbe stromov, okrasných drevín a trvaliek či pri zakladaní a pestovaní trávnikov. Pre alkalické hodnoty pH však nie je vhodný na výsadbu a hnojenie kyslomilných rastlín, ako sú čučoriedky, azalky či hortenzie. Výrobu kompostu realizuje firma už niekoľko rokov. Hlavnú časť kompostu sa predáva veľkoodberateľom a maloodberateľom na využitie v poľnohospodárstve, sadovníctve, záhradníctve, krajinotvorbe či úprave a výsadbe verejnej zelene. Záujem obyvateľov a poľnohospodárov o tento vysokokvalitný kompost neustále rastie. Regionálna veterinárna a potravinová správa rozhodla o používaní kompostu ako organického hnojiva a hotové komposty získali certifikáty vydávané Ústredným kontrolným a skúšobným ústavom poľnohospodárskym a spĺňajú najvyššie kvalitatívne štandardy,

Počas mesiaca máj 2024 sa uskutočnil aj pravidelný zber nebezpečného odpadu prostredníctvom jeho mobilného zberu pracovníkmi spoločnosti DETOX s.r.o, ktorí ho profesionálne zneškodnili. Medzi odpad s obsahom škodlivých látok, ktorý mohli obyvatelia bezplatne odovzdať patria najmä autobatérie a batérie, farby a prázdne obaly z farieb a iných nebezpečných látok, lieky, motorové a jedlé oleje či olejové filtre, chemikálie, textilie a vody znečistené škodlivinami, ortuťové teplomery, riedidlá, rozpúšťadlá, zásady, kyseliny, zvyšky pesticídov a insekticídov, žiarivky, elektrické a elektronické spotrebiče a iné. Vzhľadom na zmenu legislatívy už nie je možné prevziať azbest priamo od občana mesta. Taktiež nie je možné prevziať opotrebované pneumatiky, nakoľko sa nejedná o komunálny odpad. Podmienkou pre prevzatie odpadu je predloženie občianskeho preukazu. Zároveň žiadame obyvateľov, aby boli trpezliví a na miestach zberu nevytvárali skládky, ale počkali na vozidlo v stanovenom termíne. Mimo uvedené zastávky nie je vzhľadom na časový harmonogram možné zastaviť či zajať.

Pre zabezpečenie triedenia a odvozu komunálneho odpadu z materských škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta boli oslovení riaditelia týchto zariadení. Do triedeného zberu komunálnych odpadov sa zapojili všetky z oslovených materských škôl a pre potreby zabezpečenia triedeného zberu boli dodávateľskou spoločnosťou Marius Pedersen, a.s. pristavené nádoby. Prerokovanie nárokov na zabezpečenie druhov a počtu nádob bolo vykonávané osobne pracovníkom oddelenia odpadového hospodárstva a údržby verejných priestranstiev spolu s edukačným usmernením ako správne triediť odpad.

• ÚZEMNÉ PLÁNOVANIE

Pracuje sa na aktualizácii a príprave viacerých dokumentov. Pre účinnú ochranu a podporu životného prostredia je potrebné dobré nastavenie, aktuálnosť a efektívna vymožitelnosť dokumentácií. Ide najmä o územný plán, ale tiež o Miestny územný systém ekologickej stability, Generel zelene, Dokument starostlivosti o dreviny mesta Banská Bystrica, Klimatickú stratégiu (akčný plán pre adaptáciu a mitigáciu) a ďalšie. Prebehli verejné diskusie k štúdiám všetkých siedmich projektov Zelených sídlisk – odborníci navrhujú prvky zelenej a modrej infraštruktúry na podporu biodiverzity a kvality životného prostredia.

Z hľadiska procesu zmien územného plánu je aktuálne v procese obstaranie Zmien a doplnkov územného plánu Mesta Banská Bystrica č. 8, k čomu prebehlo pripomienkovanie, prerokovanie a v súčasnosti sa čaká na schválenie Mestským zastupiteľstvom na júnovom zasadnutí. Prebehol výber na zhotoviteľa dokumentácie Zmeny a doplnky územného plánu Mesta Banská Bystrica č. 9, ktorých riešením budú sumarizované podnety od roku 2016 po rok 2022. Zmuvy so zhotoviteľom bola podpísaná a zverejnená v januári 2024. Prebieha komunikácia so zhotoviteľom o príprave dokumentácie. Zároveň došlo k potrebe ďalších zmien a doplnkov územného plánu Mesta Banská Bystrica č. 10.

Zmeny a doplnky územného plánu centrálnej mestskej zóny Slovenka – juh boli spracované a v súčasnosti prebehlo ich pripomienkovanie a momentálne sa pripomienky vyhodnocujú. Zároveň sa plánuje aj spracovanie Zmien a doplnkov územného plánu centrálnej mestskej zóny Slovenka – sever, západ.

V priebehu uplynulého obdobia vznikla potreba plánovania obstarania ďalších zmien a doplnkov centrálnej mestskej zóny a to:

- Zmeny a doplnky územného plánu centrálnej mestskej zóny B.Bystrica, BLOK VII. – Kollárova ulica, Zmeny a doplnky č. 2
- Zmeny a doplnky územného plánu centrálnej mestskej zóny B.Bystrica, Blok č. X, Zmeny a doplnky č. 2
- Zmeny a doplnky územného plánu centrálnej mestskej zóny B.Bystrica, časť Hušták - Belveder, Zmeny a doplnky č.2, časť funkčnej zóny B
- Zmeny a doplnky územného plánu centrálnej mestskej zóny B.Bystrica, Námestie Ľudovíta Štúra – Zmeny a doplnky č.2
- Zmeny a doplnky územného plánu centrálnej mestskej zóny B.Bystrica, časť Hušták - Belveder, Zmeny a doplnky č.2, časť funkčnej zóny G.

- **INVESTIČNÁ ČINNOSŤ** (posudzovanie vplyvov činností na životné prostredie - EIA)

Zhrnutie posudzovania vplyvov činností na životné prostredie (EIA)

Dátum prijatia na MsÚ	Dátum doručenia na OŽP	Doba vyvesenia/stanoviska	Názov	Poznámka	Katastr. územie /problematika
18.12.2023	21.12.2023	21 dní	Polyfunkčný súbor FLORA	Výstavba nových bytových a polyfunkčných objektov	k.ú. Radvaň, k.ú. Banská Bystrica - časť pôvodného areálu ZAARES
21.12.2023	22.12.2023	10 dní	Modernizácia biatlonového areálu Králiky	Rekonštrukcia športového areálu	k.ú. Radvaň
10.01.2024	12.01.2024	21 dní	VAZ Badín - Kečka - výmena technológie	Výmena technológie obaľovačky	parc. KN-C č. 860/1 (KN-E 274/1), KN-C č. 861/1 (KN-E 274/1) k.ú. Kremnička
23.01.2024	25.01.2024	10 dní	Rekonštrukcia a dostavba areálu Fakultnej nemocnice s poliklinikou F.D.R. - Heliport	Vybudovanie nového Heliportu	parc. KN-C č. 2590/10, 2590/13 k.ú. Banská Bystrica
12.02.2024	14.02.2024	10 dní	I/14 Harmanec - rekonštrukcia mosta ev.č. 14-001	Rekonštrukcia mosta Uľanka smer Harmanec	parc. KN-C č. 435 a KN-E č. 927/4, 2067, 927/11, 927/13, 20/1, 18/1 a 2078 k.ú. Uľanka
27.02.2024	29.02.2024	21 dní	Polyfunkčný areál Banská Bystrica -	Vybudovanie polyfunkčného	k.ú. Banská Bystrica

			severná lokalita, 1. etapa (Belveder)	areálu v lokalite Belveder	
21.03.2024	26.03.2024	10 dní	Administratívno-skladovací areál firmy DETOX - Nádrže na kvapalné odpady KVAPKA3	Nové nádrže na nebezpečné kvapalné odpady	parc. KN-C č. 3393/86 k.ú. Radvaň
28.03.2024	29.03.2024	15 dní	PHSR obce Slovenská Lupča 2024-2033 (aktualizácia)	Strategický dokument	Slovenská Lupča
19.04.2023	22.04.2024	15 dní	PHSR obce Špania Dolina 2024-2033 (aktualizácia)	Strategický dokument	Špania Dolina
22.05.2024	22.05.2024	21 dní	Zhodnocovanie odpadov mobilným zariadením KOMATSU a Mc Closkey BB	Mobilné zariadenie na zhodnocovanie stavebných odpadov	parc. KN-C č. 3312/23, 3312/3 k.ú. Radvaň

- **INFORMÁCIE O STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA, OSVETOVÁ ČINNOSŤ, SPOLUPRÁCA**

Na stránke www.visitbanskabystrica.sk, ktorú spravuje mesto Banská Bystrica sú pravidelne zverejňované aktuálne informácie v sekcii Novinky a propagované náučné chodníky, turistické trasy a cyklotrasy.

Plagáty sa zverejňujú v elektronických KIOSKOCH, webových stránkach mesta, facebookových stránkach. Mesto má dohodu s viacerými portálmi, kde sa propagujú zaujímavosti a novinky z každej oblasti – Cestovný informátor, Lexikón, Cyklotoulky atď.

V rámci programovej činnosti sa organizujú tvorivé dielne k aktuálnym témam v spolupráci so š.p. LESY SR a Mestskými lesmi Banská Bystrica s.r.o.

Počas jari a začiatkom leta 2024 ZAaRES spracoval edukatívne video o reze ovocných stromov v jarnom období a o reze krov pred odkvitnutím.

AKTIVITY ŠKÔL

V oblasti ochrany životného prostredia sa na základných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta, ale aj neverejných zriaďovateľov, prebieha viacero projektov.

Každá z 11 **základných škôl** zriadených mestom Banská Bystrica rozvíja environmentálnu výchovu a zdravú výživu prostredníctvom rôznych projektov a predmetov uplatňovaných na školách. Sú to napríklad projekty a predmety ako Škola podporujúca zdravie, Viem čo zjem, Bez prírody by to nešlo, Eduga, Plán Bee for biodiversity, Recyklo hry, Zelená škola, Štyri

ročné obdobia, TTT (triediš, triedim, triedime), Bionika – príroda na to prišla sama, Včelí plán pre biodiverzitu, Delesun (Detská lesnícka univerzita), Deň zdravej výživy, Deň Zeme, Svetový deň vody, Voda základ života, Turistický krúžok, Envirofilm a vodíkové auto, Deň zvierat, Beseda so včelárom, Klíčenie semien – projekt, Zber papiera, Svetový deň bez tabaku, Voda v prírode - Deň vody v škole, Máriaus Pedersen - Triedenie odpadu - ekologický projekt, "Eko-kalendár, Bio-enviro, Baterky na správnom mieste, Eko Alarm – Modul 1 a Modul 2, Včielka Ejka, Ochrana lesov, Mladý botanik, Príroda učebňou, učebňa v prírode, Tajomstvo ríše zvierat, projekty Svetový deň výživy, Svetový deň zvierat, More, aktivity zamerané na zvieratká, Voda v rukách človeka, Erasmusday: Zelená turistika, Zelené ŠKD, Kto rastie v parku, Eko vrecká, Deň slnka, Svetový deň zdravia, Požičaná planéta III. časť, Školské mlieko, Stromček pre vtáčiky, Zdravá škola, Zdravie na tanieri – žijeme zdravo, Trieda pod oblohou, Náučný chodník Strom života, Our environment, Školy v oute 2024, E-twinning, Zatoč s odpadom – klimatizuj sa, Separácia odpadu, Rovesnícke učenie, Naučme deti kompostovať, Zbieranie batérie so Šmudlom, Power batery, Elektroodpad – dopad, S Velkou Bystřicou, Ako učiť o zmene klímy, Naša škola si s ekológiou sadne, Miesto kde žijem, 200 ton z lesa von, Svetové dni s EKO, Jesenný swap, Enviráčik a iné. Mnohé školy boli zároveň zapojené do medzinárodných projektov so školami v Českej republike, Francúzsku, či Nemecku. Taktiež boli úspešne v niektorých projektoch a získali podporu z mimorozpočtových zdrojov v tejto problematike a často využívali aj formy projektov cez európsky nástroj Erasmus.

Program **Zelená škola** je najčastejšie využívaným programom v školách. Projekt sa zameriava na hľadanie cesty zmeny, ktorá povedie k zdravšej, "zelenšej" a aktívnejšej škole i spoločnosti. O problematike životného prostredia nestačí len získať vedomosti, ale je zároveň nevyhnutné snažiť sa zmeniť naše konanie. Urobiť zmenu, ktorú je vidieť a cítiť. Zelená škola podporuje tímovú prácu a pomáha vytvárať spoločnú víziu školy, ktorá rešpektuje a prakticky chráni životné prostredie. Počas celého certifikačného procesu je škola sprevádzaná a usmerňovaná regionálnym centrom a konzultantom, ktorý ju zároveň hodnotí. Regionálne centrum pravidelne organizuje vzdelávacie podujatia pre konzultantov a koordinátorov Zelených škôl. Školy, ktorým sa podarí úspešne zrealizovať všetkých sedem krokov, získajú na konci certifikačného obdobia medzinárodný titul - certifikát „Zelená škola“ a vlajku Eco-Schools. Za čiastočné splnenie podmienok si školy z certifikačnej slávnosti odnesú diplom „Na ceste k Zelenej škole“ a o vlajku Eco-Schools sa môžu uchádzať v nasledujúcich školských rokoch. Certifikát alebo diplom sa udeľuje vždy na jeden kalendárny rok, preto je potrebné jeho platnosť na ďalšie obdobie obhájiť. Na základe medzinárodného štandardu siedmich krokov je certifikát Zelená škola značkou kvality environmentálneho vzdelávania a manažmentu na školách. Vlajka a certifikát symbolizuje to isté na Novom Zélande, v Brazílii, vo Fínsku či u nás na Slovensku.

V spolupráci s organizáciou Marius Pedersen, a.s. zameranej na zber, likvidáciu a zhodnocovanie komunálneho odpadu sa na základných školách zorganizovala aj súťaž o vytvorenie maskota na smetiarske autá. Žiaci mali na hodinách výtvarnej výchovy nakresliť, ako by mala postavička vyzerat' a súčasne jej vymyslieť aj meno. Do súťaže sa zapojila väčšina základných škôl a poslali spolu skoro 500 výkresov. Víťazný návrh vytvoril žiak zo ZŠ Golianova 8 Matej Valent. Vytvorené diela v sebe spájali nielen tému komunálneho odpadu,

ale aj tému ekológie a recyklácie. Víťazovi boli počas jari odovzdaná vecná ceny a zároveň celá trieda sa zúčastnila návštevy Zvolena, kde školákom, okrem iného, ukázali ako funguje optická triediaca linka. Základnej škole boli súčasne odovzdané aj smetné koše na triedený zber komunálneho odpadu, a to podľa vlastného výberu. Najoriginálnejšie meno pre maskota vymyslela žiačka piateho ročníka zo Základnej školy Bakossova 5, Dominika Majerová, ktorá bola taktiež odmenená vecnou cenou. Pomenovala ho Supermáriuš. Víťazný maskot už zdobí niektoré vozidlá, ktoré sa každý deň starajú o odvoz komunálneho odpadu na území mesta.

Tiež **materské školy** sa zapájajú do rôznych projektov a vedú deti k pozitívnemu prístupu k životnému prostrediu a zdravému životnému štýlu. Materské školy realizujú v rámci svojich školských vzdelávacích programov rôzne externé či interné projekty v oblasti environmentálnej výchovy. Cieľom výchovno-vzdelávacej činnosti v materských školách je teda aj budovanie pozitívneho vzťahu detí k prírode, k zdravému životnému štýlu. Dôraz je kladený na rozvoj prírodovednej gramotnosti, ekologickej gramotnosti, na efektívne využívanie edukačných aktivít aplikovaných pri pobyte detí vonku formou outdoorového vyučovania.

V oblasti environmentálnej výchovy materské školy aktívne spolupracujú so Slovenskou agentúrou životného prostredia, s Univerzitou Mateja Bela, s Lesmi Slovenskej republiky, so Štátnou ochranou prírody SR, s Tihányiovským kaštieľom, s neziskovou organizáciou Živica, s Ekocentrom Malá liška, so SOŠ Pod Bánošom v oblasti spoznávania života včiel.

Deti sa aktívne zapájajú do zberu elektroodpadu, papiera a gaštanov, zapájajú sa do aktivít v rámci Dňa stromu, Dňa Zeme, Dňa vody. Počas celého roka sa deti starajú o bylinkovú záhradu, o políčka, v inštalovaných hmyzích domčekoch v areáloch škôl poznávajú a pozorujú hmyz, lúčne kvety, stromy, vývin motýľa, sadia a množia odrezky, počas zimného obdobia prikrmujú vtáky vyrábajú domčeky pre ježkov. V mnohých materských školách sú vybudované náučné chodníky, vyvýšené záhony. Počas pravidelných vychádzok do prírody zbierajú rôzne prírodné materiály, ktoré využívajú pri tvorení a vyrábaní herbárov. Deti sa aktívne venujú problematike separácie odpadu, realizujú aktivity zamerané na trvalo udržateľný rozvoj a recykláciu odpadu.

V rámci projektu Adaptácia na zmenu klímy boli po areáloch MŠ Družby 3 a MŠ Šalgotarjárska 5, vybudované dažďové záhrady aj ďalších dvoch materských školách a to na MŠ Tulska 25 a MŠ Nová 2. MŠ Profesora Sáru 3 a MŠ Na Starej tehelni 7 získali medzinárodný certifikát Zelená škola a vlajku Eco-Schools za zníženie uhlíkovej stopy a za úspešnú realizáciu medzinárodnej metodiky 7 krokov participatívnym spôsobom. MŠ Tatranská 63 získala medzinárodný certifikát Zelená ochrana prírody. V rámci tohto programu rozvíjajú u detí tvorivé a kritické myslenie, prostredníctvom praktickej a holistickej environmentálnej výchovy nachádzajú súvislosti a hlbšie porozumenie vzájomnými väzbami medzi človekom a prírodou. Prostredníctvom aktívnej vzájomnej spolupráce jednotlivých inštitúcií sa zvýšila úroveň vzdelávacieho procesu, deti získali potrebné kompetencie a rozvíjali si svoje zručnosti v oblasti environmentu. MŠ Karpatská 3 získala prostredníctvom občianskeho združenia Srdiečko grant od spoločnosti Veolia na odvodnenie časti školského areálu a zatrávenie plochy.

Spoločnosť pre predškolskú výchovu a MŠ Jilemnického 8 zorganizovali v priebehu júna podujatie EKOPREDŠKOLÁČIK, ktorého sa pravidelne zúčastňuje väčšina materských škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Banská Bystrica. Každý rok toto podujatie zastrešuje iná materská škola.

Materské školy realizujú v rámci svojich školských vzdelávacích programov externé aj interné projekty v oblasti environmentálnej výchovy. Informácie o týchto projektoch sú spracované v tabuľke.

MŠ / adresa	Interné projekty v rámci environmentálnej výchovy
9. mája 26	„Zelená edukácia v MŠ“, „Centrum zdravia“
29. augusta 14	„Škola podporujúca zdravie“
Buková 22	„Projekt ŠMUDLO“
Cesta k nemocnici 37	„Zeleninkové šialenstvo“
Družby 3	„Škola podporujúca zdravie“
Horná 22	„Škola podporujúca zdravie“, „Adamko hravo – zdravo“, „Prečo vlk šušlal“, „Projekt ŠMUDLO“
Hronská 18	„Škola podporujúca zdravie“
Jakubská cesta 77	„Zdravulienka“
Jilemnického 8	„Environmentálna výchova“
Karpatská 3	„Recyklohry“
Lazovná 32	„Zdravienkine dobrodružstvá“, „Projekt ŠMUDLO“
Magurská 14	„Environmentálna výchova“, „Zelená škola“
Na Starej tehelni 7	„Zelená škola“
Odbojárov 9	„Za krajšie mesto“
Profesora Sáru 3	„Zelená škola“
Radvanská 26	„Sedmokráska“, „Babičkina záhradka“, „Zober ma von“, „Projekt ŠMUDLO“
Radvanská 28	„Environmentálna výchova“, „Zdravienkine dobrodružstvá“, „Ekoprojekt“
Sásovská cesta 21	„Kamaráti s prírodou“, „Doktor príroda a planéta Zem“, „Projekt ŠMUDLO“

Strážovská 3	„Učenie o lese“, „Zasad' si svoju rastlinku“, „Zážitkové laboratórium“
Šalgotariánska 5	„Separovanie odpadu“, „Bylinková záhrada“
Tatranská 63	„Zelená škola“, „Projekt ŠMUDLO“
Tulská 25	„Priateľ prírody“, „Projekt ŠMUDLO“
ZŠ s MŠ Bakossova 5	„Projekt ŠMUDLO“

OTVORENÉ VLÁDNUTIE NA MIESTNEJ ÚROVNI V BANSKEJ BYSTRICI V OBLASTI PARTICIPÁCIE NA TVORBE VEREJNÝCH PRIESTOROV

V súčasnosti sa čoraz viac potvrdzuje, že obyvatelia a občianske iniciatívy, ktoré v meste fungujú, sú dôležitými partnermi a veľkou pomocou samosprávy pri zvládaní adaptácie sa na klimatickú krízu. Angažovanosť obyvateľov a zdroje, ktorými disponujú, môžu redukovať niektoré nedostatky zdrojov a kapacít samospráv pri riešení klimatickej krízy. Obyvatelia môžu flexibilne a efektívne prijímať a realizovať rôzne adaptačné opatrenia priamo vo svojich obydlíach, v ich blízkosti, na sídliskách, alebo kdekoľvek v meste žijú. Napríklad môžu zadržiavať vodu, sadiť stromy, kríky a kvety, stavať vtáčie búdky, krmidlá aj hmyzie hotely, vysievať lúčne zmesi, či ponechávať plochy trávniku nepokosené. Všetky tieto opatrenia však musia byť konzultované s Mestom Banská Bystrica, resp. so ZAaRESom, ktorý na požiadanie pri niektorých dopytoch pomáha nielen s edukatívnou formou, ale aj priamo poskytnutím rastlinného materiálu, hnojiva či zeminy podľa možností. Zároveň si občania mohli odobrať kompost pre svoje potreby z kompostárne Mariusu Pedersen, a.s.

V našom meste sa spoluprácou obyvateľov a mesta v oblasti klimatickej krízy začali intenzívne zaoberať aj v rámci Iniciatívy pre otvorené vládnutie, ku ktorej sa mesto Banská Bystrica prihlásilo a ktorej cieľom je systematicky podporovať participatívne procesy a procesy spolupráce so širokou ako aj odbornou verejnosťou. V súčasnosti sa vykreoval aj druhý otvorený plán akčného vládnutia, ktorý je súčasťou samostatnej informatívnej správy predkladanej na mestskom zastupiteľstve. V rámci Iniciatívy pre otvorené vládnutie sa zorganizovali niekoľko participatívno – vzdelávacích projektov v rokoch 2022 až 2024:

- participatívne plánovanie s obyvateľmi v projekte “Zelené sídliská”,
- procesy zapájajúce obyvateľov do podpory biodiverzity na sídliskách v Banskej Bystrici,
- participatívne plánovanie s obyvateľmi v projekte “Revitalizácia Mestského parku”,
- participaívne plánovanie s obyvateľmi v projekte tvorby “Akčného plánu pre mitigáciu a adaptáciu na zmenu klímy”.

Sú to projekty zamerané na podporu a rozvoj zelenej a modrej infraštruktúry, biodiverzity v meste, ale aj aktivizáciu vzdelávania a budovania pozitívnych hodnôt k ochrane prírody u obyvateľov s cieľom budovania kapacít obyvateľov pre zvládania adaptácie sa na klimatickú

krízu. Pokračujú aktivity v oblasti participácie a komunikácie s verejnosťou v rámci budovania kapacít zamestnancov MsÚ pre Otvorené vládnutie.

Banská Bystrica 14. júna 2024

Ing. Martin Majling

Vypracoval Martin Majling v spolupráci so „Zeleným tímom mesta“ Martinom Lakandom, Jozefom Jankovom, Petrom Suchým, Michalom Štúberom, Michalom Masárom, Beátou Kostúrovou, Michalom Valentom, Adriánom Kostúrom, Ondrejom Chramcom, ale aj Martinom Pavelekom, Iviciou Gašparovičovou, Máriou Mojžišovou, Zuzanou Gombalovou, Soňou Karikovou, Andrejom Hutkom, Vladimírom Bállekom, Milenou Makovou, Janou Odrobiňákovou, Žanetou Hanzelyovou, Evou Hermánekovou a ďalšími.